

Woongebieden

Culemborg heeft diverse woonwijken. Sommige ouder dan andere. Door de datum van aanleg zijn er verschillen in opbouw van de wijk. Bijvoorbeeld de breedte van de weg of de parkeerplekken.

Functionies als wonen en spelen komen in een woongebied samen. In elke woonwijk, groot of klein, is de leefomgeving belangrijk. Deze moet prettig zijn. De nadruk ligt op het gevoel van veiligheid en het gebruik. Verkeersveiligheid speelt een kleinere rol.

In de nacht zien we dat vooral de openbare verlichting het beeld op straat bepaald. Daarnaast is er verlichting aan de gevels van de woningen of in de tuinen. Licht kan zorgen voor overzicht en herkenning. Veel mensen ervaren licht als veilig.

Lichthinder

In veel woongebieden staat openbare verlichting. De locatie en de vorm van de kap (armatuur) zijn belangrijk en bepalen het beeld buiten op straat. Door de nieuwe technieken kan het licht al veel meer gericht worden, waardoor er minder lichthinder in de woningen ontstaat.

Foto: Steven van Beusichemlaan, eerst scheen de lamp in het huis, nu met de nieuwe gerichte ledverlichting is dit veel minder.

Foto: In een woonwijk, kap is zwart gemaakt door een inwoner omdat deze last had van het licht in de tuin/huis.

Kleur- en gezichtsherkenning

In verband met het gevoel van veiligheid, is het belangrijk dat er een goede kleur- en gezichtsherkenning is. Sommige oranje verlichting geeft geen goede kleur- en gezichtsherkenning. Alles lijkt rood/oranje en de echte kleuren zijn niet te zien. Zie de onderstaande foto:

Foto: Oranje licht, alles lijkt rood/oranje

Foto: wit licht, alle kleuren zichtbaar

Voor de sociale veiligheid (gevoel van veiligheid) is dit niet wenselijk. Je ziet immers niet de gezichten en kleuren goed. Een juiste lichtkleur draagt bij aan een goede leefomgeving en de sociale veiligheid.

Schijnveiligheid

We spreken van schijnveiligheid als er wel licht staat, maar er geen sociale controle is door weggebruikers of vanuit huizen die kijken op het weggedeelte. Het licht geeft dan schijnveiligheid.

Foto: De Plantage, geen verlichting want geen sociale controle in de avond en nacht.

Voetpaden- en achterpaden

We hebben veel voetpaden in onze gemeente. Deze worden veelvuldig gebruikt. Meestal overdag, soms in de avond. Veel voetpaden die tussen de wijken door lopen, worden gebruikt als wandelroute overdag of om de hond uit te laten in de avond. Op veel plekken staat er verlichting, maar dit is eigenlijk alleen zinvol als er ook sociale controle is.

Achterpaden lopen achter de huizen langs en worden alleen daarvoor gebruikt. Soms zijn de achterpaden niet in eigendom van de gemeente. Achterpaden in eigendom van de gemeente worden al jaren van verlichting voorzien.

Parkeerterreinen

In onze woongebieden hebben we veel parkeerterreinen. Vaak staat er verlichting op deze parkeerterreinen. Zo kunnen aanwonenden zien wie er bij de auto's lopen.

Foto: Parkeerplaats in woonwijk waar wel gebruik van wordt gemaakt. Verlichting kan dan aan zijn.

Politie Keurmerk Veilig Wonen en openbare verlichting

Het Politie Keurmerk Veilig Wonen (PKVW) is een (vrijwillig) keurmerk. Het wordt vaak door Projectontwikkelaars aangeboden. Het bestaat uit verschillende certificaten. Zo is er het certificaat 'Beveiligde Woning'. Dit zegt wat over hang- en sluitwerk en de verlichting om het huis e.d.

Maar er is ook een certificaat 'Veilige omgeving' dat wat zegt over het lichtniveau op straat. We zouden de richtlijn voor de openbare verlichting volledig aan moeten houden (we zijn niet verplicht om te verlichten en de richtlijn geeft een advies). Dat lichtniveau is hoog en past niet in de omgeving van onze gemeente. Net als in onze omliggende gemeenten houden we deze niet aan.

De certificaten staan los van elkaar. Zonder het certificaat 'Veilige omgeving' kan er toch een korting op verzekeringspremies gegeven worden. Dit is voor een projectontwikkelaar vaak het belangrijkste verkoopargument om het keurmerk op de wijk te willen aanbieden.

Integraal

Groen en verlichting spelen een belangrijke rol in de woongebieden. Het is belangrijk dat deze op elkaar afgestemd zijn. Soms staat een lantaarnpaal in de loop der jaren helemaal tussen het groen van de bomen.

Hoeveelheid en verdeling van het licht

We zijn in Nederland niet verplicht om te verlichten. Wel is er een richtlijn, waar we wat van mogen vinden. Deze geeft aan hoeveel licht je op de straat zou moeten hebben en hoeveel licht op 1,5m hoogte (verticale lichtsterkte).

Ook zegt deze wat over de verdeling van het licht over de straat. Dit noemen we de gelijkmatigheid. Hoe verder de lantaarnpalen uit elkaar staan, hoe groter de kans dat er donkere plekken tussen de lantaarnpalen ontstaan.

Technieken

Het dimmen van de verlichting zorgt ervoor dat het licht wat minder fel gaat branden. We besparen zo energie. Voor het oog valt het dimmen van de openbare verlichting vaak niet op. In de gemeente dimmen we nog niet op veel plekken.

Door nieuwe technieken als detectie, kun je verlichting aan laten gaan als er iemand aankomt. Of je laat het licht wat feller gaan branden als er iemand aan komt. Zodra er niemand meer is, gaat het licht weer uit of minder fel branden. We passen dit toe op de Parallelweg West. Als er niemand is gaat 2/3 deel van het licht uit en blijft 1/5 deel op 50% branden. Komt er iemand aan dan gaat al het licht volop branden.

Beleid

In woongebieden is het gevoel van veiligheid (sociale veiligheid) belangrijk. Daarom kiest de gemeente een kleur waarbij een goede kleur- en gezichtsherkenning mogelijk is, zoals bijvoorbeeld met (warm) wit. Zo ontstaat een prettige woonsfeer.

Foto: Riek van Haarenstraat. Witte ledverlichting voor een goede kleur- en gezichtsherkenning.

De gemeente verlicht op maximaal 85% van de NPR13201/A1 (thans geldende richtlijn voor verlichting) qua lichtsterkte. Op doorgaande, in het centrum en in uitgaansgebieden staat vaak wat meer licht. Het streven is om met de bestaande mastafstand een zo goed mogelijke gelijkmatigheid te krijgen in die gebieden waar dat belangrijk wordt gevonden.

De gemeente houdt geen verticale lichtsterkte aan en lichthinder wordt zoveel mogelijk voorkomen. Ook proberen we lichtvervuiling zoveel mogelijk te voorkomen. We kijken nog kritischer welke verlichting in de nacht uit kan.

Nieuwe verlichting wordt bovendien altijd gedimd zodra we een hele straat voorzien van nieuwe verlichting.

De verdeling van het licht in woonwijken en in het centrum willen we zo goed mogelijk hebben. Bij vervanging gaan we wel uit van de bestaande afstand tussen de lantaarnpalen. We gaan deze dus niet verplaatsen.

Schijnveiligheid wordt voorkomen door onder andere de parken en groenvoorzieningen niet te verlichten, tenzij het echt noodzakelijk is en er geen andere mogelijkheden of andere kortsluitende verlichte alternatieve routes zijn. Ook andere locaties waar geen voldoende sociale controle is, worden niet verlicht.

Het Politie Keurmerk Veilig Wonen (PKVW) is een (vrijwillige) keurmerk. De gemeente houdt geen Politie Keurmerk Veilig Wonen aan voor de openbare verlichting. Wel verlicht zij achterpaden. Indien de achterpaden in bezit zijn van woningcorporaties, dan bepalen deze of er wel of niet licht staat.

Foto: Steven van Beusichemlaan, achterpad voorzien van verlichting.

Losse voetpaden (solitaire voetpaden) worden alleen verlicht wanneer 's avonds geen (kortsluitende) alternatieve verlichtingsroute voorhanden is én beschikken over voldoende sociale controle.

Parkeerterreinen worden voorzien van goede dimbare openbare verlichting (bij vervanging). Vanuit het oogpunt van milieu, kan besloten worden de verlichting op een parkeerterrein dat niet of nauwelijks wordt gebruikt, in de nachtelijke uren uit te zetten.

Bij grote veranderingen in het lichtbeeld op straat, worden inwoners geïnformeerd of betrokken.

Bij herinrichting of nieuwbouw, wordt de verlichting afgestemd met de aanwezige groenvoorzieningen. Al bij het ontwerp vindt deze afstemming plaats. Bestaande knelpunten tussen de groenvoorziening en openbare verlichting moeten worden opgelost. Hierbij is het uitgangspunt tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

De gemeente gaat in gesprek met andere lichtbroneigenaren (denk daarbij aan fel verlichte borden, tuinverlichting en dergelijke) indien de situatie daar toe aanleiding geeft. Door een goede afstemming wordt een prettigere leefomgeving gecreëerd.

Beleidsuitgangspunten gemeente Culemborg:

- Goede kleur- en gezichtsherkenning;
- Verlichten qua lichtsterkte op maximaal 85% van de richtlijn, geen eis voor verticale verlichtingssterkte;
- Goede gelijkmatigheid waar dat gewenst is bij bestaande lantaarnpaal afstanden;
- Lichthinder en lichtvervuiling zoveel mogelijk voorkomen;
- Voorkomen van schijnveiligheid;
- Geen Politie Keurmerk Veilig Wonen voor wat betreft de openbare verlichting, wel worden achterpaden verlicht indien die van de gemeente zijn;
- Dimmen zodra hele starten vervangen worden;
- Losse voetpaden niet verlichten, tenzij doorgaande wandelroute is, er voldoende sociale controle aanwezig is en er geen alternatieve route is;
- Parkeerterreinen worden gedimd zodra dit technisch mogelijk is. Ook kunnen ze uitgezet worden in de nacht als er geen of nauwelijks gebruik van wordt gemaakt;
- Bij grote veranderingen in het lichtbeeld op straat worden inwoners betrokken.
- Bij nieuwbouw of herinrichting wordt de verlichting afgestemd op groenvoorzieningen;
- Bestaande knelpunten tussen de groenvoorziening en de openbare verlichting moet worden opgelost tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten;
- In gesprek met andere lichtbroneigenaren indien de situatie daar aanleiding toegeeft.